

NÄRHET OCH NÄTVERK

Urbaniseringens roll utanför storstäderna

Martin Andersson, Johan P. Larsson, Joakim Wernberg

INNEHÅLL

Sammanfattning	3
Om författarna	4
1. Introduktion: Urbanisering som berör alla	5
2. Förtätning	9
Förtätning i en global och digital värld	9
Förtätningens drivkrafter	12
Förtätning och agglomerationseffekter	14
Förtätning, stad och landsbygd	17
3. Regioner, närhet och nätverk	20
Nätverk istället för täthet?	20
Överblick av den sydsvenska ekonomiska geografin	23
4. Förtätning och regionala utvecklingsstrategier	31
1. Hur sitter regionen ihop?	31
2. Komparativa fördelar och absoluta svagheter?	32
3. Plats eller person? Närhet eller nätverk?	32
4. Samarbeta eller slå ihop?	32
5. Lokalt ledarskap för 2020-talet	33
Appendix 1	34
Appendix 2	36
Stad och land – hand i hand	38

SAMMANFATTNING

- **Urbanisering är inte bara ett storstadsfenomen** utan ett genomgripande geografiskt skifte. Urbanisering handlar om förtätning, vilket leder till en allt mer ojämn ekonomisk geografi. Det skapar i sin tur nya förutsättningar för regional utveckling, men det betyder inte att stad ställs mot landsbygd i ett nollsummespel. Tvärtom kan både små och stora städer vara avgörande för landsbygdens framtid.
- Nationell statistik och riksgenomsnitt ger en allt sämre bild av verkligheten ju ojämnare den ekonomiska geografin blir. Därför blir det **allt viktigare med ett regionalt perspektiv på utvecklingen** som bättre återspeglar verkliga förutsättningar.
- **Förtätningen genom koncentration av människor i geografin drivs huvudsakligen av jobb- och konsumtionsmotiv.** Forskningen pekar på att människor dras till ett brett utbud av varor, tjänster och kultur, attraktiva boendemiljöer, hög kvalitet på offentliga tjänster samt goda förbindelser till omvärlden. Det mesta tyder dock på att jobbmotivet är överordnat konsumtionsmotivet.
- **Städer är motorer för sociala och ekonomiska aktiviteter och förtätning leder till en rad s.k. agglomerationseffekter. Agglomerationseffekter gynnar dock inte bara människor och näringsliv som verkar i stadskärnor. Resultatet sprider sig långt utanför stadskärnorna.** Förtätning i geografin leder till en exponentiell expansion av sociala nätverk och interaktioner mellan människor. Det betyder i sin tur att förtätningens produktivitetseffekter kan sprida sig bortom stadskärnor och tätbebyggda områden, så länge de sociala interaktionerna också gör det. Forskning påvisar tydliga spridningseffekter från stad till landsbygd – stadens regionala avtryck.
- Kommuner sitter redan ihop i praktiken. En översikt av kommunerna i Skåne, Kronoberg och Blekinge visar att **sysselsättningen, skatteunderlaget samt näringslivet har en tydlig regional dimension.** Utmaningen består i att formulera regional utvecklingspolitik som återspeglar och tar till vara på detta.
- **Regional utveckling handlar inte om självständighet utan om samarbete.** Genom att identifiera och arbeta med komparativa fördelar inom regionens olika delar kan täthetens närhet kompletteras med nätverk, inte minst inom polycentriska regioner. Det ställer dock krav på goda förbindelser och samarbeten över kommungränserna samt i förlängningen kommun-sammanslagningar.

OM FÖRFATTARNA

MARTIN ANDERSSON är professor i Industriell ekonomi vid Blekinge Tekniska Högskola (BTH) och affilierad vid CIRCLE, Lunds universitet, samt forskare vid Entreprenörskapsforum och IFN i Stockholm. Martins forskning handlar om näringslivsdynamik och innovation, samt entreprenörskapets och tillväxtens geografi. Han är medlem av Tillväxtanalys vetenskapliga råd och ordförande i priskommittén för Global Award for Entrepreneurship Research.

JOHAN P LARSSON är lektor i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Jönköping och forskningsledare vid Entreprenörskapsforum. Hans forskning handlar om entreprenörskap, industriell dynamik samt hur tillväxt påverkas av geografiska och regionala faktorer som täthet infrastruktur, regionala hierarkier och fysisk planering. Johan har blandat annat varit redaktör för en forskningsantologi om vilken roll socialt kapital spelar i regional utveckling som utkom 2016.

JOAKIM WERNBERG är doktorand i ekonomisk geografi vid CIRCLE, Lunds universitet, och disputerar under hösten 2017 med en avhandling om komplexitet och tillväxt i urbana ekonomier. Joakim intresserar sig för frågor som rör städer, regional utveckling, digitalisering och teknikutvecklingens påverkan på ekonomi och samhälle. Han är affilierad till Lunds universitets internetinstitut (Luii) samt medlem i Svenska Stads kärnors forskarråd. Joakim är även senior policyanalytiker vid Sydsvenska Handelskammaren.

1

Introduktion:

URBANISERING SOM BERÖR ALLA

VÄRLDEN HÅLLER PÅ ATT URBANISERAS, men vad betyder det egentligen och hur ska vi förhålla oss till utvecklingen? Sedan 2008 bor mer än hälften av världens samlade befolkning i urbana områden och enligt prognoser från FN kommer andelen ha ökat till 66 procent år 2050. Världsbanken uppskattar att mer än 80 procent av global BNP har sitt ursprung i urbana regioner. I kölvattnet av den här utvecklingen har mycket uppmärksamhet riktats mot storstäderna. Sinnebilden för urbanisering har blivit städer som Tokyo, New York City, London eller Stockholm när det handlar om Sverige. Kopplat till detta upplevs spänningen mellan stad och landsbygd bli allt mer ansträngd. Författaren Kjell A. Nordström hävdade till exempel i en intervju i *Veckans Affärer* att stora delar av Sverige, däribland Gotland och Värmland, kommer att bli s.k. "skräpytor" i framtidens ekonomiska geografi. I dokumentärserien *"Resten av Sverige"* utmålade Po Tidholm en dystert bild av hur Sverige utanför storstäderna tynar bort. Andra röster har höjts för att kritisera den "urbana normen" och därmed ytterligare förstärkt bilden av ett nollsummespel mellan städerna och resten av landet. Båda dessa typer av argument har en sak gemensamt: de bortser från hur relationen mellan stad och landsbygd har förändrats över tid och att denna inte ser ut som den gjorde i samband med den förra industriella revolutionen. Faktum är att såväl stora som små städer kan vara vitala för att bevara en levande landsbygd.

MED DEN HÄR RAPPORTEN vill vi försöka nyansera bilden av urbanisering, framtidens regioner och relationen mellan stad och landsbygd. Urbanisering handlar nämligen inte om storstäder, utan om *förtätning*. Urbaniseringen är inte begränsad till storstäderna, utan beskriver istället ett omfattande socialt och ekonomiskt skifte som påverkar hela geografin. Det handlar lika mycket om den regionala koncentrationen till städer som Kalmar, Helsingborg, Växjö eller Jönköping som det handlar om befolkningstillväxten i Stockholm.

ENLIGT SCB NÅDDE Sverige 1930 den demografiska gränsen då hälften av befolkningen bodde i tätorter och med tätort avses då platser med mer än 200 invånare och mindre än 200 meter mellan husen¹. Det är alltså långt fler platser än Stockholm, Göteborg och Malmö som urbaniseras. År 2015 rapporterade SCB dessutom att även om städerna fortsätter att växa så sker det inte längre på landsbygdens bekostnad². Det betyder att färgstarka prognoser om att stora delar av Sverige skulle ödeläggas i framtiden redan nu framstår som både överdrivna och ogrundade.³

VAD URBANISERINGEN FRAMFÖRALLT sätter fingret på är en ökande ojämnheter i den ekonomiska geografin. Förtätningen av befolkning och företagande innebär att skillnader kommer att öka mellan olika platser och regioner. Det betyder inte att allt automatiskt blir enklare eller bättre med större befolkningstäthet, utan att förutsättningarna ser olika ut på olika platser och att utfallet styrs av hur de lokala förutsättningarna tas till vara. Till exempel kan infrastrukturförbindelser och fungerande arbetspendling spela en minst lika viktig roll som befolkningstäthet för en kommuns framtida utveckling.

EN ANNAN KONSEKVENs av den allt ökande ojämnheten är att nationell statistik och medelvärden säger allt mindre om hur verkligheten ser ut. Riksgenomsnitt av mätetal som tillväxt eller produktivitet innehåller helt enkelt mindre information ju ojämnare den ekonomiska geografin blir. Det handlar om hur den underliggande fördelningen som genomsnittet beräknas på ser ut. Om man beräknar medelåldern i en förskoleklass kommer resultatet att ge en ganska bra bild av åldern på individerna i klassen. Antag nu istället att vi beräknar medelåldern i ett rum med hälften pensionärer och hälften förskoleelever. Då kommer medelåldern inte längre att representera åldern på de faktiska individerna i rummet särskilt väl. Det är precis vad som händer i den ekonomiska geografin i takt med ökad urbanisering. Genomsnitt beräknade på kommuner eller regioner säger allt mindre om hur det faktiskt ser ut runt om i Sverige. Med andra ord blir det regionala perspektivet allt viktigare för att förstå världen vi lever i idag.

① <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Urbanisering--fran-land-till-stad/>

② SCB:s webbplats: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Dagens-urbanisering--inte-pa-landsbygdens-bekostnad/>

③ Veckans Affärers webbplats: <https://www.va.se/nyheter/2017/01/20/nordstrom-stockholm-vaxer-snabbare-an-kina---skitytor-som-varmland-kommer-tommas-pa-folk/>

Detta blir extra tydligt när man tittar på gränsöverskridande regioner som Greater Copenhagen region, eller Öresundsregionen.⁴ Varje dag arbetspendlar över 13 000 personer över Öresundsbron, men om man ser världen genom nationell statistik skärs denna funktionella region mitt itu. I en svensk kontext har Sydsvenska Handelskammarens chefsekonom Pernilla Johansson belyst vikten av en regional ansats för att förstå produktivetsfrågor i boken "Produktivitetens nya geografi".⁵

EN BÄTTRE FÖRSTÅELSE av regioner och regionala skillnader är också centralt för att förstå regional utveckling över tid. Till exempel betonar ekonomgeografen Michael Storper vikten av regionala institutioner, konventioner samt vad han kallar icke-kommersiella beroenden (untraded interdependencies) för att forma ekonomisk utveckling lokalt.⁶ Exempelvis kan två till synes lika regioner utvecklas väldigt olika beroende på hur deras historiska utveckling skiljer sig åt. Inom en annan gren av forskningen som kallas evolutionär ekonomisk geografi beskrivs regional ekonomisk utveckling istället som en evolutionär process som präglas av platsens kulturella och industriella historia, särdrag hos olika teknologier och industrier, betydelsen av överlappande kunskapsbaser samt förmågan att använda lokala förutsättningar för att utveckla nya industrier.⁷ Den här typen av argument ligger även till grund för så kallade smarta specialiseringsstrategier (Smart Specialization) som används för regional utveckling inom EU.⁸ Ambitionen är att identifiera regionala förutsättningar för att utveckla nya industrier som ligger nära den befintliga ekonomiska verksamheten och därmed kan dra mesta möjliga nytta av den.

DEN OJÄMNA EKONOMISKA GEOGRAFIN ställer nya krav på det strategiska såväl som det operativa arbetet med att utveckla platser och regioner. Detta gäller särskilt i potentiellt polycentriska regioner, dvs. regioner som består av en blandning

^④ Andersson, Å. E. (2013). *Öresundsregionen: Den dynamiska metropol*. Dialogos Förlag.

^⑤ Johansson, P. (2017). *Produktivitetens nya geografi*, Dialogos Förlag

^⑥ Storper, M. (1997). *The regional world: territorial development in a global economy*. Guilford Press.

^⑦ Boschman, R., & Martin, R. (2010). *The Handbook of Evolutionary Economic Geography*.

^⑧ Europeiska kommissionens plattform för smart specialisering: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

av flera olika tätorter och mindre kommuner istället för en stor centralort som Stockholm, London eller Paris omgivet av förorter. Den kanske största risken som polycentriska regioner står inför i den ökande urbaniseringen är att varje kommun försöker bli sin egen lyckas smed och ser sina grannar som konkurrenter istället för samarbetspartners. På så vis isolerar de sig från varandra, och försämrar förutsättningarna för att utveckla platsen. Det resulterar i vad som enklast kan beskrivas som ett nollsummespel för lokalpatrioter. Samtidigt som det blir allt viktigare att ta vara på lokala förutsättningar blir det också nödvändigt att samarbeta över kommungränser med de som har andra förutsättningar och styrkor. Detta kan med fördel ses som en fråga om komparativa fördelar. Varken stadsutveckling, näringsliv, arbetsmarknad eller turism är frågor som kan lösas i varje kommun utan hänsyn till omgivningen. Det beror inte minst på att människor – företagare, anställda eller turister – sällan håller sig inom en enda kommun.

DEN HÄR RAPPORTEN presenterar en populärvetenskaplig och kort översikt av forskning om förtätning och vilken roll förtätningen spelar utanför storstäderna. Rapporten är uppdelad i två delar: en översikt av förtätningens drivkrafter och effekter, och en diskussion om regionalt utvecklingsarbete på mindre tätbefolkade orter och polycentriska regioner.

DEN RESTERANDE DELEN av rapporten är disponerad enligt följande. Kapitel 2 ger en kort bakgrund till urbanisering och presenterar vad forskningen säger om urbaniseringens drivkrafter. Kapitel 3 belyser omgivningsfaktorerna betydelse för platser utveckling och problematiserar relationen mellan stad och land. Kapitel 4 presenterar slutsatser för policy och strategiskt arbete med regional utveckling.

2 FÖRTÄTNING

URBANISERING HANDLAR OM FÖRTÄTNING. I det här avsnittet står förtätningen i centrum. Det är näst intill omöjligt att beskriva förtätning utan att prata om städer och därför kommer en betydande del av kapitlet att handla om städer av alla storlekar, stadsforskning och förtätningens effekter. På så vis kan vi sedan utveckla analysen för att belysa förtätningens påverkan på regional nivå och städernas roll i polycentriska regioner.

Förtätning i en global och digital värld

VÄRLDEN BLIR ALLT *plattare* och *spikigare*, samtidigt. Globaliseringen gör världen plattare genom att successivt koppla ihop och integrera marknader över hela världen. På så vis blir det möjligt för företag i Skåne att sälja till kunder i Kina, men omvänt kan också företag i Kina konkurrera om kunder i Skåne.⁹ Detta utmanar på flera vis grundläggande antaganden kring lokala och nationella marknader. Historiskt brukade företag växa genom att nå kunder lokalt, därefter nationellt och till sist internationellt. Det var till exempel företrädesvis stora och mogna bolag som kunde tänkas behöva internationaliseringsstöd, inte små

⁹ Friedman, T. L. (2005). *The world is flat: A brief history of the twenty-first century*. Macmillan..

startups. De små företag man kände till som kund var företrädesvis lokala eller på sin höjd nationella, medan de internationella företag som människor kände igen och handlade av företrädesvis var stora organisationer. Storlek på organisation och räckvidd på marknaden gick hand i hand. Allt detta och mycket annat förändrades med globalisering och digitalisering. Vid en första anblick kan det tyckas som att detta skulle leda till att platsens betydelse skulle minska.

MED SPRIDNINGEN AV informationstekniken och internet i slutet av 1990-talet höjdes flera röster för att på olika vis dödförklara avståndets betydelse, eller "distan-sens tyranni".¹⁰ Den nya kommunikationstekniken skulle göra det möjligt att kommunicera med vem som helst eller nå vilken information som helst med en knapptryckning. I linje med den här typen av argument ställde man sig också frågan om staden som sådan hade passerat sitt bäst-före-datum.¹¹ Antagandet var att fördelarna med förtätning skulle försvinna med den nya tek-nikens intåg. Varför skulle människor vilja bo trångt och betala höga bostads-priser om de kan kommunicera på distans?

FÖRUTSÄGELSENA OM STADENS kommande överflödighet bemöttes av ekonomen och stadsforskaren Edward Glaeser som konstaterade att stadens funktion är att samla människor och minska trösklarna för att flytta varor, människor och idéer och att än så länge gör städer detta bättre än kommunikationsteknik.¹² Han betonade också att värdet av att kunna förflytta människor och idéer tycks bli allt större. Sedan dess har världen passerat gränsen då en majoritet av världens befolkning bor i urbana regioner och vår värld blir med forskaren Richard Floridas ord allt "spikigare", det vill säga befolkningsfördelningen blir ojämnare i takt med att allt fler bor allt tätare.¹³ Glaeser har med empiriska forskningsre-sultat visat att samtidigt som transportkostnaderna för att förflytta varor inom USA under 1900-talet har blivit nästan försumbara har kostnaderna för att för-flytta människor regionalt blivit en allt viktigare ekonomisk fråga.¹⁴ Lokal och regional tillgänglighet, trängsel och utsläpp riskerar därför att bli nya flaskhal-sar för ekonomisk utveckling om de leder till att det blir svårare för människor att arbetspendla och förflytta sig inom regioner, särskilt i och runtomkring städer.

URBANISERING OCH DIGITALISERING förstärker varandra. De bidrar till en och samma utveckling men på olika vis: att sänka trösklarna för människor och företag att få kontakt och ha utbyte av varandra. Urbanisering bidrar till att öka närheten mellan människor, medan digitaliseringen bidrar till att göra det enklare att hitta människor man vill umgås med och att hålla kontakten både lokalt och globalt. Det gäller så väl för nätdejting som för arbetsmarknaden eller för entre-prenörskap.

¹⁰ "The Death of Distance"; *The Economist* 336, no. 7934 (30 September 1995)

¹¹ <http://www.gonzalo.depeco.econo.unlp.edu.ar/EU1UTDT/glaeser1998.pdf>

¹² Glaeser, E. L. (1998). Are cities dying?. *The Journal of Economic Perspectives*, 12(2), 139-160.

¹³ Florida, R. (2010). *Who's your city?: How the creative economy is making where to live the most important decision of your life*. Vintage Canada.

¹⁴ Glaeser, E. L., & Kohlhase, J. E. (2004). Cities, regions and the decline of transport costs. *Papers in regional Science*, 83(1), 197-228.

VÄRLDEN HAR ALLTSÅ blivit både plattare och spikigare. Globalisering och digitalisering har båda bidragit till att minska platsens negativa begränsningar på social och ekonomisk aktivitet, med andra ord gjort den plattare. Samtidigt har platsens, täthetens och förtätningens positiva effekter inte minskat, och världen har blivit spikigare som ett resultat av fortsatt urbanisering. Digitaliseringen har bidragit till att göra det enklare för människor att interagera med varandra och dra nytta av en plats täthet. Det gäller inte bara inom stadskärnorna, utan i hela de regioner som binds samman av transportinfrastruktur, kollektivtrafik, arbetspendling och hur människor rör sig i vardagen.

MOT DENNA BAKGRUND är det relevant att fråga sig vad en stad faktiskt är i termer av förtätning. Det enkla svaret är att det är en tätbefolkad miljö där människor och företag kommer nära varandra – staden är avsaknaden av avstånd. Det är en förklaring som fokuserar uteslutande på den fysiska geografin, men vad är det som gör att minskande avstånd och växande täthet leder till ökad ekonomisk tillväxt, produktivitet, innovation men också brottslighet i stora städer? En forskningsgrupp vid Santa Fe Institute i New Mexico, USA, har i en rad studier visat att städers sociala och ekonomiska verksamhet växer oproportionerligt mycket med stadens befolkningsstorlek. Inom forskningen kallas detta för att stadens ekonomiska och sociala aktivitet skalar superlinjärt med dess storlek. Resultatet gör det möjligt att matematiskt förutspå saker som brottslighet eller lönenivåer bara utifrån en stads storlek.¹⁵ Forskarna förklarar sina resultat med att aktiviteter som beror på möten och utbyten mellan människor växer exponentiellt med antalet människor på en plats. Med andra ord motsvaras den geografiska koncentrationen av människor och företag av en expansion av de potentiella sociala nätverken och interaktionerna mellan dessa människor och företag.

FÖRTÄTNING HANDLAR INTE bara om att människor samlas på en plats, utan även om hur de interagerar med varandra. Det betyder i förlängningen att förtätningens effekter – effekterna av tilltagande interaktioner – inte nödvändigtvis måste

¹⁵ West, Geoffrey (2017), *Scale: The Universal Laws of Growth, Innovation, Sustainability, and the Pace of Life in Organisms, Cities, Economies, and Companies*, Penguin Press

begränsas till en tätbebyggd stadskärna utan kan spridas över en större geografi om förbindelserna är goda nog och att människor faktiskt interagerar med andra människor över hela geografin. Med detta sagt är städer och förtätning fortfarande en viktig motor för den här typen av superlinjär skalning. Detta ställer en rad krav på framtidens stads- och platsutveckling, inte minst i regioner med flera medelstora tätorter. Genom att få en bättre förståelse av förtätning, men också täta miljöer, kan vi börja urskönja detaljer och drag som kan bidra till nya perspektiv på den regionala utvecklingen i mindre täta miljöer och polycentriska regioner.

Förtätningens drivkrafter

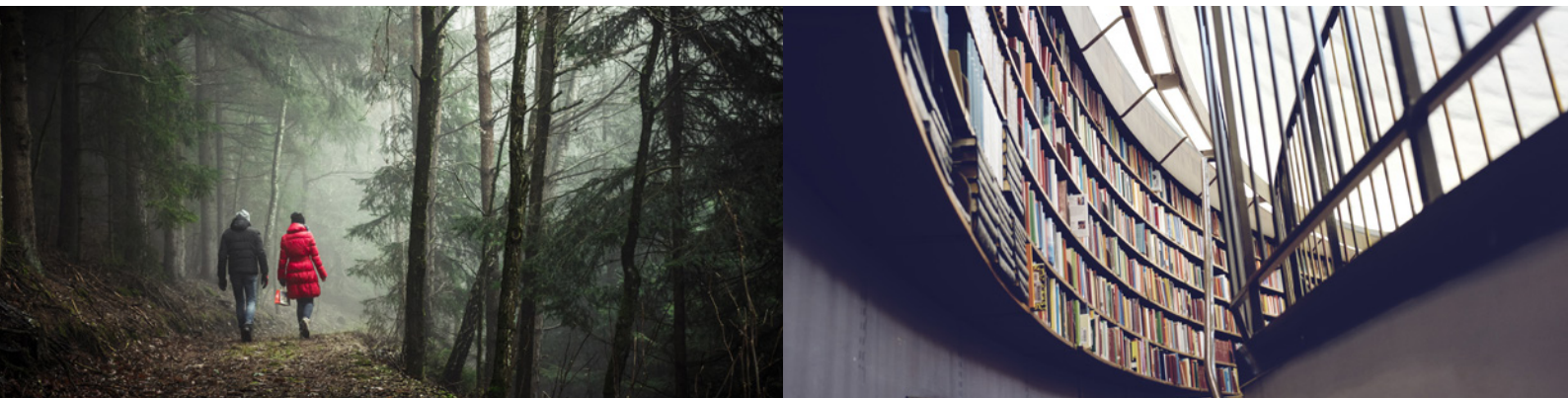
INOM DEN EKONOMISKA forskningen gör man skillnad mellan två olika motiv som påverkar var människor väljer att bosätta sig: jobb och konsumtion.

JOBBMOTIVET HANDLAR OM vilken arbetsmarknad en plats erbjuder. Ju högre tillgänglighet en plats har och ju större och mer diversifierad dess arbetsmarknad är, desto fler människor attraheras av platsen. Efterfrågan på en mångsidig arbetsmarknad har ökat i takt med att utbildningsnivån stiger och att det har blivit standard att båda vuxna i ett familjehushåll har en egen arbetsmarknadskarriär.

MED UTBILDNING FÖLJER specialisering av arbetsuppgifter och därmed krav på en lokal arbetsmarknad som kan realisera avkastningen på utbildningen. För hushåll med två universitetsutbildade personer krävs alltså att båda kan hitta ett jobb som matchar deras utbildning på den plats där de bosätter sig. Detta kallas "dual career location problem" och är en stor utmaning för mindre städer och regioner. Att bosätta sig i en storstadsregion är ofta en lösning på det samlokaliseringssproblem som uppstår på grund av att bostadsregionen måste kunna tillgodose båda parter karriärer. Till exempel framhålls ökningen av familjehushåll i vilka båda vuxna har universitetsutbildning som en förklaring till den ökande koncentrationen av välutbildad arbetskraft till storstäder i USA.¹⁶

I **SKÅNE** har detta problem uppmärksamrats i samband med den internationella rekryteringen av högutbildad personal till forskningsanläggningarna MAX IV och ESS. De personer som rekryteras till regionen har ofta med sig en anhörig som ofta också är högutbildad, men det har varit svårt för många av dem att hitta ett jobb i regionen. Det kan tyckas motsägelsefullt att det skulle vara ett problem att det kommer högutbildade människor till Skåne, men exemplet visar hur viktigt jobbmotivet är för individer och därmed hur viktigt det är att den lokala arbetsmarknaden klarar av att tillgodose deras efterfrågan.

¹⁶ Costa, D. L., & Kahn, M. E. (2000). Power couples: changes in the locational choice of the college educated, 1940–1990. *The Quarterly Journal of Economics*, 115(4), 1287–1315.

PARALLELLT MED JOBB söker människor möjligheten att konsumera varor, tjänster, kultur och underhållning, men också sjöutsikt, sol och allt annat som hör platsen till. Det handlar alltså inte bara om att köpa saker, utan om konsumtion i en bredare bemärkelse som i någon mån beskriver livskvalitet. I den tidiga forskningen fokuserade man huvudsakligen på naturliga miljöfaktorer som till exempel klimat, närhet till skog, sjöar. Idag anses det dock att konsumtion avser mer än så.

I EN RAD STUDIER har Harvardprofessorn Edward Glaeser med olika medförfattare studerat betydelsen av konsumtionsmotivet för regioners attraktivitet och tillväxt. Deras forskning pekar på att det finns fyra typer av konsumtionsfaktorer som är särskilt viktiga:

1. Bredden på utbudet av tjänster, konsumentvaror och kultur
2. Estetiska (t.ex. byggnader) och fysiska (t.ex. klimat) miljöegenskaper
3. Kvalitet på offentliga tjänster (t.ex. skolor och förskola)
4. Kvalitet på infrastruktur och förbindelser

DET ÄR SÄRSKILT intressant att notera att av de fyra typerna är en övervägande andel artificiella, det vill säga tillverkade av människor och åtminstone i viss utsträckning påverkbara. Det innebär i sin tur att en plats attraktivitet är någonting som kan förändras genom strategisk och ansvarsfull förvaltning. Med detta sagt kommer förstås städer med tilltalande stadsbyggnad och fysiska miljöfaktorer som närhet till vatten eller varmt klimat att ha en fördel. En undersökning av bostadspriser i Skåne visade att efterfrågan tycks vara som störst på innerstadslägenheter och kustnära villor.¹⁷

KOPPLINGEN TILL TÄTHET och förtätning är särskilt relevant för utbudet av varor, tjänster och kultur. Ekonomiprofessorn Åke E Andersson beskriver till exempel hur nya varor och tjänster enklare kan lanseras i städer eftersom de kan uppnå ett tillräckligt kundunderlag även om efterfrågan per capita inledningsvis är

¹⁷ Andersson, D. E., Ma, A. H. (2016) "Bland Kustvillor och stadskärnor – En kartläggning och prisanalys av Skånes bostadsmarknader", Sydsvenska Industri- och Handelskammaren..

låg. Om varan eller tjänsten sedan blir etablerad ökar efterfrågan per capita och då kan den spridas till mindre orter. Med en större befolkningstäthet ökar också skalfördelarna i infrastrukturen, det vill säga det behövs i genomsnitt mindre infrastruktur per capita för att upprätthålla tillgängligheten i takt med att befolkningstätheten ökar.

DET HAR I PERIODER rått skilda meningar om hur jobb- respektive konsumtionsmotivet står sig mot varandra. Stadsforskaren Richard Floridas forskning om den "kreativa klassen" pekade på att en växande grupp av kreativa individer söker sig till områden som präglas av teknisk utveckling, tolerans och tillgång till andra talangfulla individer.¹⁸ Många, särskilt utanför forskningen, läste Floridas forskning som att talanger skulle prioritera konsumtionsmotivet (att vara nära andra toleranta talanger) över jobbmotivet. Det var inte nödvändigtvis vad Florida egentligen visade, men det ledde ändå på flera håll till policyförslag som skulle utveckla en plats genom att först attrahera kreativa individer som därefter skulle utveckla och attrahera företag och jobb. Teknisk utveckling, tolerans och talang blev en förutsättning för framgång, snarare än ett kvitto på utveckling. Senare har bland annat Michael Storper, professor i ekonomisk geografi, betonat att den samlade forskningsbilden säger att det är jobb som attraherar människor, snarare än människor som attraherar jobb.¹⁹ Storper påpekar också att hushåll och individer gör en rad avvägningar mellan exempelvis lön och läge mellan olika alternativ där den kan få både bostad och jobb. Som exempel menar han att förklaringen till varför invånare i Phoenix inte flyttar till New York City är att även om lönerna är högre så är också vintrarna kallare och hyrorna högre.

KONSUMTIONSMOTIVET KAN spela stor roll i ett val mellan två regioner med liknande jobbtillgång, men i valet mellan två platser med liknande konsumtionsmöjligheter och olika karriärmöjligheter kommer jobbmotivet av naturliga skäl allt som oftast att väga tyngst. Med detta sagt kan förstås en plats som lyckas attrahera jobb och människor få en positiv förstärkningseffekt som även leder till bättre konsumtionsmöjligheter över tid, vilket i sin tur kan attrahera ytterligare jobb och människor och så vidare.

Förtätning och agglomerationseffekter

Urbaniseringen innebär en geografisk koncentration av hushåll och företag och därmed också sociala och ekonomiska aktiviteter. Med minskande avstånd förändras förutsättningarna för dessa aktiviteter, vilket i sin tur leder till vad som kallas *agglomerationsekonomier* eller *agglomerationseffekter*. Det finns en

¹⁸ Florida, R. (2002). *The rise of the creative class and how it's transforming work, leisure and everyday life*, Basic Books.

¹⁹ Storper, M. (2013). *Keys to the city: how economics, institutions, social interaction, and politics shape development*. Princeton University Press.

bred forskningslitteratur som pekar på att täta miljöer och agglomerationsekonomier möjliggör produktivitet fördelar av olika slag. Den typen av fördelar är både en effekt av förtätning och en drivkraft för ytterligare förtätning.

TILL EXEMPEL VISAR en analys av stadsregioner i Frankrike, Tyskland, Italien, Spanien och Storbritannien att sysselsättningsdensiteten har en signifikant kausal effekt på genomsnittlig arbetskraftsproduktivitet.²⁰ Mer specifikt visar resultatet att en dubbling av sysselsättningsdensiteten i en region leder till en genomsnittlig produktivitetseffekt på omkring 4,5 procent.²¹ Liknande resultat har också visats för svenska regioner.²² En studie undersöker skillnader inom städer och visar att en dubbling i sysselsättningsdensitet inom en yta på en kvadratkilometer motsvaras av en produktivitetseffekt på ca 3 procent. När människor och företag samlas i täta miljöer tycks de helt enkelt bli effektivare.^{23 24}

EN ÖVERSIKTLIG SAMMANSTÄLLNING av olika forskningsresultat visar att koncentrationen av människor, företag och ekonomisk aktivitet stimulerar en rad olika faktorer:^{25 26 27}

- Tillgänglighet till ett diversifierat utbud av specialiserade underleverantörer och producenttjänster.
- Snabbare ackumulation av humankapital tack vare intensivare interaktioner och kunskapsspridning mellan människor och företag.
- Högre kvalitet och effektivitet i matchningen mellan arbetsgivare och arbetstagare tack vare tätare arbetsmarknader. Arbetstagare får tillgång till flera potentiella arbetsgivare inom korta tidsavstånd. Arbetsgivare får tillgång till en större gemensam 'arbetskraftspool' för företag som efterfrågar arbetskraft med likartade kunskaper, erfarenheter och kompetenser.
- Bättre förutsättningar för att investera i och dela på höga kostnader för exempelvis kommunal service, nischad tjänsteverksamhet, kulturkonsumtion, etc.
- Bättre tillgänglighet till nationell och internationell kommunikationsinfrastruktur.

²⁰ Ciccone, A. (2002). Agglomeration effects in Europe. *European Economic Review*, 46(2), 213-227.

²¹ Detta resultat för Europa ligger påfallande nära det resultat som Ciccone och Hall (1996) erhåller för regioner i USA. De finner att effekten av täthet på produktiviteten i amerikanska regioner uppgår till cirka 6 procent.

²² Andersson, M., Klaesson, J., & Larsson, J. P. (2014). The sources of the urban wage premium by worker skills: Spatial sorting or agglomeration economies? *Papers in Regional Science*, 93(4), 727-747.

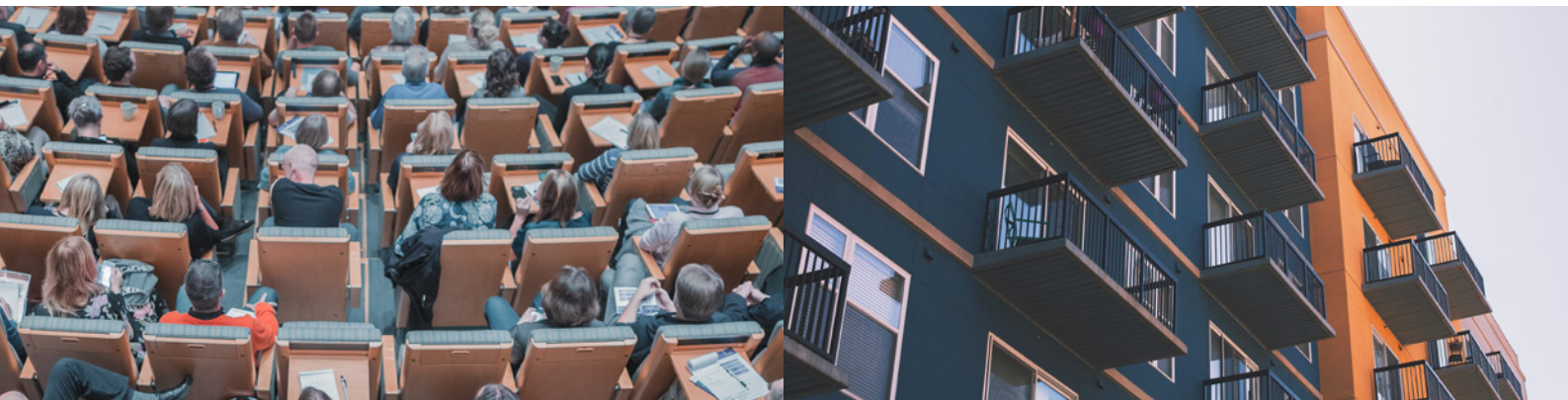
²³ Andersson, M., Klaesson, J., & Larsson, J. P. (2016). How local are spatial density externalities? neighbourhood effects in agglomeration economies. *Regional studies*, 50(6), 1082-1095.

²⁴ Larsson, J. P. (2014). The neighborhood or the region? Reassessing the density-wage relationship using geocoded data. *The Annals of Regional Science*, 52(2), 367-384.

²⁵ Duranton, G., & Puga, D. (2004). Micro-foundations of urban agglomeration economies. *Handbook of regional and urban economics*, 4, 2063-2117.

²⁶ Glaeser, E. L. (2008). *Cities, agglomeration, and spatial equilibrium*. Oxford University Press.

²⁷ Fujita, M., & Thisse, J. F. (2013). *Economics of agglomeration: cities, industrial location, and globalization*. Cambridge university press.

DESSA FAKTORER har visat sig vara viktiga för att förklara varför företag är villiga att betala höga hyror, markkostnader och löner för att ha verksamheten lokaliserad centralt i städer och täta miljöer. Forskarna Gilles Duranton och Diego Puga sammanställer mikrofundamenten för de här effekterna under kategorierna *delning, matchning och lärande*.²⁸

VIDARE VISAR ÅRTIONDEN av empirisk forskning tydligt att andelen av sysselsatta med längre universitets- eller högskoleutbildning är en av de mest robusta förklaringsfaktorerna för långsiktig regional utveckling och tillväxt. Här är det värt att återkoppla till diskussionen om jobb- och konsumtionsmotiv och påpeka att det alltså inte betyder att det är någon universallösning att attrahera högutbildade talanger om det inte finns några jobb att bli rekryterad till. Ansamlingen av högutbildad arbetskraft kan dock leda till spridningseffekter som i sin tur påverkar hela den regionala ekonomin.

I EN NY stor global studie som omfattar 1 569 regioner i 110 länder runt om i världen som gemensamt svarar för 74 procent av jordens yta och 97 procent av global BNP finner författarna att tillgången på humankapital är helt avgörande för den ekonomiska utvecklingen.²⁹ En annan studie visar att en ökning av koncentrationen av utbildad arbetskraft med 10 procent i en stadsregion i USA leder till en ökning i sysselsättningstillväxten i samma stad med 0,8 procent.³⁰

SKÄLEN TILL DETTA är flera, men forskningen pekar på tre huvudsakliga förklaringar. För det första är det väldokumenterat att kvaliteten och bredden på den lokala rekryteringsbasen är en viktig faktor i företagets val av lokalisering, i synnerhet när det gäller tillväxtbranscher och kunskapsintensiv verksamhet. För det andra är en högutbildad arbetskraft en drivkraft för entreprenörskap och innovation i en lokal ekonomi. Forskning kring vilka faktorer som driver en-

⁽²⁸⁾ Duranton, G., & Puga, D. (2004). Micro-foundations of urban agglomeration economies. *Handbook of regional and urban economics*, 4, 2063-2117.

⁽²⁹⁾ Gennaioli, N., La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., & Shleifer, A. (2012). Human capital and regional development. *The Quarterly Journal of Economics*, 128(1), 105-164.

⁽³⁰⁾ Shapiro, J. M. (2006). Smart cities: quality of life, productivity, and the growth effects of human capital. *The review of economics and statistics*, 88(2), 324-335.

treprenörskap och innovation i en lokal ekonomi betonar betydelsen av utbildningsnivån på den lokala arbetskraften.³¹ För det tredje har utbildningsnivån i en lokal ekonomi en effekt på absorptionskapaciteten i ekonomin, dvs. ekonomins (företagens och arbetskraftens) förmåga att snappa upp och tillgodogöra sig ny teknologi och ny kunskap som utvecklas i omvärlden.

ÄVEN OM FORSKNINGSLITTERATUREN tenderar att fokusera på utbildningsnivån hos arbetskraften som en drivande kraft för regional tillväxt är inte tillväxten som skapas begränsad till de högutbildade. En lokal ekonomi är ett system där de olika delarna är beroende av och påverkar varandra hela tiden. Till exempel visar analyser av så kallade lokala sysselsättningsmultiplikatorer i Sverige att ett nytt kunskapsintensivt jobb inom industrin skapar en expansion av den lokala tjänstesektorn med ungefär tre nya jobb.³² Det kan till exempel handla om att ett växande antal högutbildade bidrar till en ökad köpkraft som skapar utrymme för nytt utbud och nya typer av tjänster och produkter. Dessa verksamheter skapar i sin tur arbetstillfällen som inte kräver någon universitetsutbildning. Detta ligger också i linje med devisen att kunskapsintensiva tjänsteföretag söker centrala lägen och service- och kulturföretag följer i deras fotspår.

INTERNATIONELL FORSKNING VISAR övergripande på ett entydigt sätt att när en stad förtätas sker över tid en kvalitativ förändring i stadens utbud. Specialistbutiker, restauranger med olika inriktning och nischer tenderar att växa fram. Detta beror på att högre köpkraft på en plats ger utrymme för mer specialiserad verksamhet. Detta stärker i sin tur stadens attraktivitet, genom ett mer diversifierat utbud av kultur, shopping och nöjesliv.³³

Förtätning, stad och landsbygd

URBANISERING FRAMSTÄLLS av kritiker ofta som ett favoriserande av städer på landsbygdens bekostnad. Till exempel ifrågasätts ofta investeringar i infrastruktur i och runt större städer med motiveringen att man borde satsa på landsbygden istället för staden. Problemet är att det inte handlar om att ställa höghus mot villor. Urbanisering är inte ett storstadsfenomen, det är en fråga om förtätning. Låt oss därför betrakta relationen mellan stad och landsbygd i termer av förtätning av social och ekonomisk aktivitet. Då framträder en på många vis annorlunda bild. Enkelt uttryckt handlar det om i vilken utsträckning stadens eller stadsregionens fördelar endast tillfaller stadens invånare och företag, eller

³¹ Armington, C., & Acs, Z. J. (2002). The determinants of regional variation in new firm formation. *Regional studies*, 36(1), 33-45.

³² Moretti, E., & Thulin, P. (2013). Local multipliers and human capital in the United States and Sweden. *Industrial and Corporate Change*, 22(1), 339-362.

³³ Schiff, N. (2014). Cities and product variety: evidence from restaurants. *Journal of economic geography*, 15(6), 1085-1123.

om förtätningen genererar spridningseffekter som når längre i geografin, till exempel till omgivande landsbygd.^{34 35 36 37}

DENNA TYP AV FRÅGOR behandlas både inom forskning om agglomerationseffekter och forskning om landsbygdsutveckling. Till exempel visar ny landsbygdsforskning att landsbygden är heterogen och att det finns ett betydande samberoende mellan stad och landsbygd. Den landsbygd som växer eller förmår att behålla sina invånare är ofta stadsnära. Man måste alltså göra skillnad på olika sorters landsbygd, beroende på hur deras omgivning ser ut. Forskning kring landsbygdens utveckling i USA – i huvudsak genomförd av ekonomiprofessorn Mark Partridge med medarbetare vid Ohio State University – visar till exempel att tillväxt i en stad har positiva effekter som sprids omkring 160 kilometer från städer så små som 30 000 invånare. Det visar att förtätningens ekonomiska effekter når bra mycket längre än tätortens gränser. Det grundläggande budskapet är enkelt: även för en stor del av landsbygdsbefolkningen är staden ett naturligt centrum för arbete, konsumtion av dagligvaror, nöje och kultur. För att ställa saker på sin spets kan man alltså konstatera att staden i många fall kan bidra till att stärka landsbygden. Landsbygdens attraktivitet kan ur detta perspektiv öka väsentligt om en närliggande stad växer och blir mer attraktiv.

DET FINNS BETYDANDE spridningseffekter från städer till landsbygden även i Sverige. Exempelvis visar en nyligen publicerad forskningsstudie av jobb- och populationstillväxt i svenska landsbygdskommuner att närhet till stad är en central faktor.³⁸ För det första visar analyserna att det över perioden 1993–2009 kan skönjas ett negativt samband mellan såväl populationstillväxt som sysselsättningstillväxt och avstånd till närmaste tätortskommun

³⁴ Renkow, M., & Hoover, D. (2000). Commuting, Migration, and Rural-Urban Population Dynamics. *Journal of regional science*, 40(2), 261-287.

³⁵ Henry, M. S., Barkley, D. L., & Bao, S. (1997). The hinterland's stake in metropolitan growth: Evidence from selected southern regions. *Journal of Regional Science*, 37(3), 479-501.

³⁶ Partridge, M., Bollman, R. D., Olfert, M. R., & Alasia, A. (2007). Riding the wave of urban growth in the countryside: spread, backwash, or stagnation?. *Land Economics*, 83(2), 128-152.

³⁷ Partridge, M., Olfert, M. R., & Alasia, A. (2007). Canadian cities as regional engines of growth: agglomeration and amenities. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économie*, 40(1), 39-68.

³⁸ Lavesson, N. (2017). When and how does commuting to cities influence rural employment growth?. *Journal of Regional Science*.

med minst 50 000 invånare. Landsbygdskommuner med kortare avstånd till en sådan tätort uppvisar både högre populationstillväxt och högre sysselsättningstillväxt. Vad förklarar att landsbygdskommuner med kortare avstånd till ett urbant center uppvisar högre tillväxt? Forskningsresultaten indikerar att arbetspendling från landsbygden till ett urbant centrum ökar sysselsättningsgraden och köpkraften i landsbygdskommunen, vilket i sin tur främjar utvecklingen av lokala tjänstesektorer eftersom människor ofta efterfrågar detta i sin hemkommun.

MED ANDRA ORD tjänar landsbygdskommunen på närheten till staden, tvärt emot vad som antyds i dikotomin där stad ställs mot landsbygd. Det tåls också att poängteras att stadens arbetsmarknad blir tätare genom inpendlingen av arbetskraft från omgivande landsbygd. Genom förtätning och täta miljöer utgör staden på många vis en motor i den regionala utvecklingen, men med rätt förutsättningar i form av tillgänglighet och integration sker det i samberoende med landsbygden istället för på dess bekostnad.

3

REGIONER, NÄRHET OCH NÄTVERK

Nätverk istället för täthet?

URBANISERING HANDLAR OM förtätning som leder till en allt mer ojämn ekonomisk geografi, vilket föranleder frågan om hur urbaniseringen påverkar förutsättningarna för regional utveckling. Ökad förtätning hänger ihop med starkare agglomerationseffekter och produktivitetsfördelar, vilket talar för att ju större en stad blir desto bättre. Empirisk forskning styrker detta och visar att såväl företag som anställda i större städer är mer produktiva.³⁹ Samtidigt finns det tydliga spridningseffekter av förtätningen, vilket betyder att produktivitetsfördelarna inte begränsas till stadskärnan utan är regionala. Detta föranleder frågan om en region med flera mindre tätorter och landsbygdskommuner kan etablera nätverk och samarbeten för att kompensera för bristen på en stor sammanhållen tät miljö. Detta är den polycentriska regionens utmaning. I det här kapitlet diskuterar vi förutsättningarna för att ta sig an denna utmaning.

DET ÄR INTE OVANLIGT att lokala utvecklingsstrategier och visioner formuleras utifrån ett självständighetsideal – den egna kommunen eller regionen ska på egen

³⁹ Combes, P. P., Duranton, G., Gobillon, L., Puga, D., & Roux, S. (2012). The productivity advantages of large cities: Distinguishing agglomeration from firm selection. *Econometrica*, 80(6), 2543-2594.

hand ha allt som behövs för att säkerställa platsens attraktivitet och den regionala utvecklingen. Lite förenklat skulle det betyda att 287 av Sveriges kommuner måste erbjuda motsvarande underlag för jobb- och konsumtionsmotivet som Stockholm, Göteborg och Malmö för att kunna locka företag och människor till sig och behålla dem. Detta är en utmaning som närmast måste liknas vid den grekiska mytologins berättelse om Sisyfos som rullar en stor stenbumling uppför en kulle, bara för att se den rulla ned igen och börja om från början. Det motsvarar att alla olika platser försöker ha samma strategi. Till exempel har åtskilliga försök gjorts att kopiera teknikklustret i Silicon Valley runt om i världen, så gott som alltid utan framgång. Till att börja med innebär förtätningens produktivitetsfördelar att större städer alltid kommer att ha ett försprång i jämförelse med mindre så länge de bara jämförs med varandra utan hänsyn till omgivningen.

ETT ALTERNATIVT PERSPEKTIV handlar om platsens omgivning och nätverk, och mer specifikt om vilka styrkor platsen har i förhållande till sina grannar. Mycket talar för att en grupp mindre kommuner kan använda och bilda ömsesidiga nätverk som ett sätt att substituera för en större förtätning. Detta kräver dock att kommunerna är tillräckligt väl sammankopplade och att de lyckas identifiera och utnyttja sina komparativa fördelar. Detta förhållandevis enkla argument har relativt stort stöd i den empiriska forskningslitteraturen. En rad studier av bland annat Martijn Burger och Evert Meijers med medförfattare har empiriskt analyserat fenomenet "borrowed size" – dvs. *lånad storlek*.⁴⁰ En stad har lånad storlek när förekomsten av funktioner och verksamheter i stad är större och bredare än vad som motiveras av stadens egna storlek. Det inbegriper också situationer där en liten stad har en fördel av att ha ett omgivande nätverk till andra städer som driver dess utveckling. I en ny artikel argumenterar författarna just för att nätverken är avgörande och att de fungerar som ett substitut till en större "intern" storlek. Deras empiriska analys ger också stöd för denna idé. De skriver (Meijers och Burger 2017, s.269):

”

Borrowed size occurs when a city possesses urban functions and/or performance levels normally associated with larger cities. This is enabled through interactions in networks of cities across multiple spatial scales. These networks serve as a substitute for the benefits of agglomeration. ”⁴¹

ETT ENKELT SÄTT att beskriva argumentet är att belysa hur en större integrerad marknad ger utrymme och möjlighet till utökad specialisering och diversifiering av lokala tjänster. Antag att en region består av fem olika kommuner med 10 000 invånare vardera och i varje kommun finns det en pizzeria. Antag vidare att det inte finns några förbindelser mellan kommunerna. Det betyder att varje

⁽⁴⁰⁾ Burger, M. J., Meijers, E. J., Hoogerbrugge, M. M., & Tresserra, J. M. (2015). Borrowed size, agglomeration shadows and cultural amenities in North-West Europe. *European Planning Studies*, 23(6), 1090-1109

⁽⁴¹⁾ Meijers, E. J., & Burger, M. J. (2017). Stretching the concept of 'borrowed size'. *Urban Studies*, 54(1), 269-291.

pizzeria har ett kundunderlag på 10 000 personer, vilket knappt räcker för att sälja tillräckligt med pizzor per månad. För att överleva måste pizzerian erbjuda en meny som motsvarar den minsta gemensamma nämnaren för så många av de potentiella kunderna som möjligt. Resultatet blir en meny med de vanligaste och enklaste pizzorna som t.ex. Vesuvio, Hawaii och Capricciosa. Antag nu istället att kommunerna knyts ihop så att det tar precis lika lång tid för alla att ta sig till varje pizzeria eller få mat hemlevererat. Då ökar plötsligt det potentiella kundunderlaget för varje pizzeria till 50 000 personer. Det innebär att varje pizzeria kan inrikta sig mot en femtedel av kundunderlaget från hela regionen och fortfarande sälja tillräckligt med pizzor. Därför kan en pizza inrikta sig på italienska delikatesspizzor, en kan specialisera sig på amerikanska pan-pizzor och en tredje kan inrikta sig på vegetariska pizzor. I isolering hade var och en av de här specialiseringarna haft ett för litet kundunderlag för att lyckas sälja tillräckligt med pizzor varje månad. När de knyts samman kan dock fem kommuner med en befolkning på 10 000 människor vardera erbjuda ett pizzautbud som motsvarar en stad med 50 000 invånare.

EN VÄXANDE FORSKNINGSLITTERATUR studerar och försöker också på olika vis svara på hur glesa regioner och företag i sådana regioner kan hantera frågor kring innovation och utveckling när det saknas en lokal miljö för att understödja dessa processer på egen hand. I detta sammanhang är frågan om nätverk som substitut för täthet helt central. En forskningsstudie på ämnet undersöker hur företag kan bli mer innovativa i glesa och perifera miljöer i sydvästra Norge. Resultatet visar att framgångsrika företag och organisationer medvetet använder nätverk som ett sätt att överbrygga problem och hinder med att vara lokaliserade i periferin.⁴² Författarna skriver att resultaten belyser att innovation i Sydvästra Norge inte bygger på lokal täthet eller agglomerationseffekter, utan på andra former av band som kognitiv eller organisatorisk närhet till externa parter som möjliggör regionala hubbar med starka internationella nätverk.⁴³

⁽⁴²⁾ Fitjar, R. D., & Rodríguez-Pose, A. (2011). When local interaction does not suffice: sources of firm innovation in urban Norway. *Environment and Planning A*, 43(6), 1248-1267.

⁽⁴³⁾ (ibid, p.555);

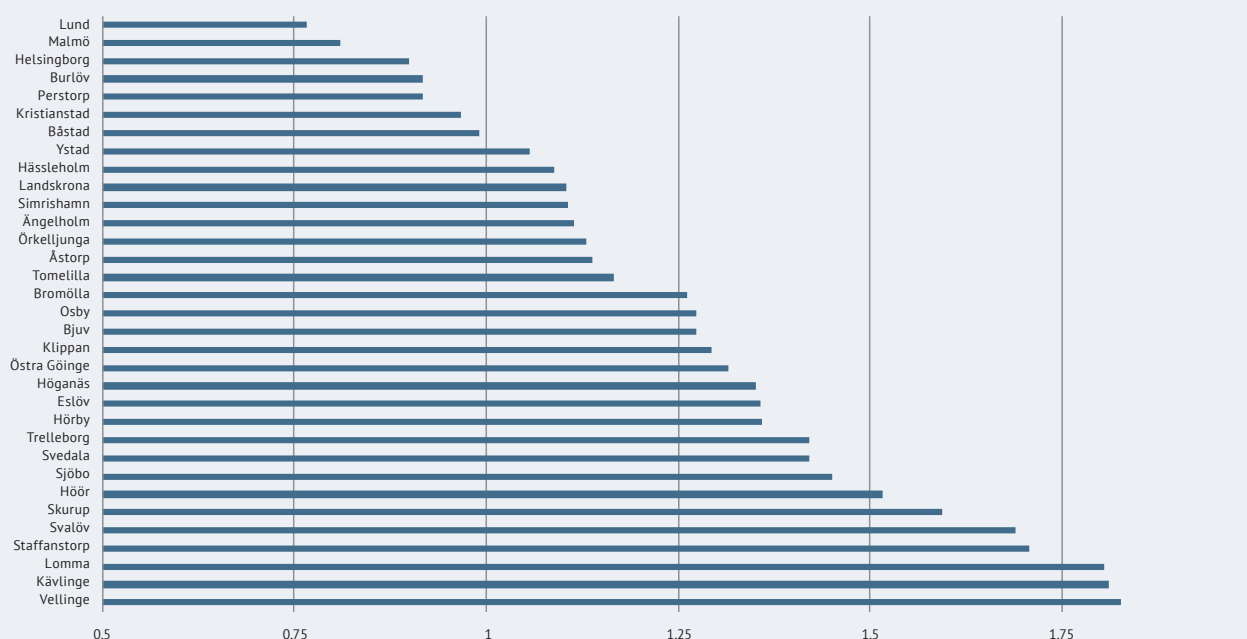
Denna forskning belyser frågor som är av stor vikt även för polycentriska regioner och regioner med en kombination av städer och stadsnära landsbygd, som Kronoberg, Skåne och Blekinge. Under vilka omständigheter kan företag och näringslivet i stort kompensera för täthet med nätverk till större städer och centralorter, så väl regionalt som internationellt? Vilken roll spelar fysisk infrastruktur, flygtrafik och kollektivtrafik för att etablera och upprätthålla olika typer av nätverk? Mer specifikt, vilken typ av sociala och ekonomiska aktiviteter kan upprätthållas i nätverk? Och vilka kan det inte? Hur kan nätverk bidra till att främja utvecklingen av företag på landsbygden? Även om forskningen på området fortfarande är ung och många detaljer återstår att utreda tycks det övergripande klart att nätverk mellan platser spelar roll för den regionala utvecklingen. Det märks inte minst på hur människors rörlighet samt sociala och ekonomiska aktiviteter redan sträcker sig över kommungränser och länsgränser, samt i Greater Copenhagen region även över landsgränser.

Överblick av den sydsvenska ekonomiska geografin

För att närma sig frågan om nätverk har vi försökt kartlägga dels mellankommunala beroenden, dels den regionala distributionen av olika näringar inom Kronoberg, Skåne och Blekinge. Det har vi gjort genom att ta fram statistik för tre olika faktorer. Först har vi beräknat kvoten mellan dag- och nattbefolkning per kommun, vilket ger en grov uppskattning av arbetspendlingen till och från kommunen. Därefter har vi beräknat in- och utpendling per kommun och ställt denna i relation till antalet personer som bor och arbetar i kommunen. Till sist har vi kartlagt skillnader i koncentrationen av olika typer av näringsverksamhet per kommun och region för att ge en uppskattning av den faktiska regionala ekonomiska geografin och för att indikera potentialen i komparativa fördelar mellan kommuner i respektive län.

Inledningsvis redovisar Figur 1-3 kvoten mellan natt- och dagbefolkning för år 2015 i kommuner i Skåne (Figur 1), Kronoberg (Figur 2) och Blekinge (Figur 3). Nattbefolkning är antalet personer som bor i en kommun och har ett jobb. Dagbefolkning är antalet personer som jobbar i en kommun. Om dagbefolkning är större än nattbefolkning, så att kvoten är mindre än 1, innebär det att kommunen har inpendling av arbetstagare och att sysselsättningen i kommunen är större än vad som motiveras av antalet personer som bor i kommunen och har ett jobb. Vid ett omvänt förhållande är kommunen en utpendlingskommun. Då kan kommunen sägas vara beroende av arbetsmarknaden i andra kommuner.

Kvot mellan natt- och dagbefolkning 2015 i Skåne län

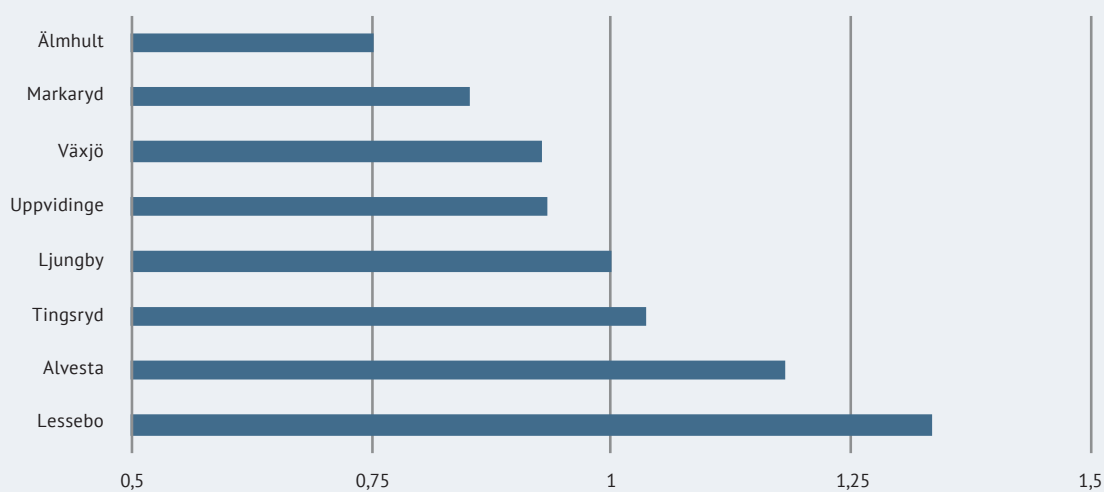

Figur 1. Relation mellan natt- och dagbefolkning i kommuner i Skåne län 2015.

I Skåne län ser vi att huvuddelen av kommunerna har en kvot som överstiger 1. Nattbefolkningen är alltså större än dagbefolkningen, vilket innebär att många mindre kommuner är utpendlingskommuner. Boende i kommunen nyttjar arbetsmarknaden i andra kommuner. I endast sju kommuner (Lund, Malmö, Helsingborg, Burlöv, Perstorp, Kristianstad och Båstad) är nattbefolkningen mindre än dagbefolkningen. Det finns med andra ord sju tydliga "inpendlingskommuner" och 26 "utpendlingskommuner". Vellinge, Kävlinge och Lomma är tydligast utpendlingskommuner. Här är nattbefolkningen omkring 1,8 gånger större än dagbefolkningen. Slutsatsen är att det knappast finns någon kommun i Skåne som är en "egen" arbetsmarknad. Kommuner verkar i ett ekonomisk nätverk där näringslivet i en kommun drar nytta av arbetskraftsutbudet i andra kommuner och arbetstagare drar nytta av arbetstillfällen i andra kommuner.

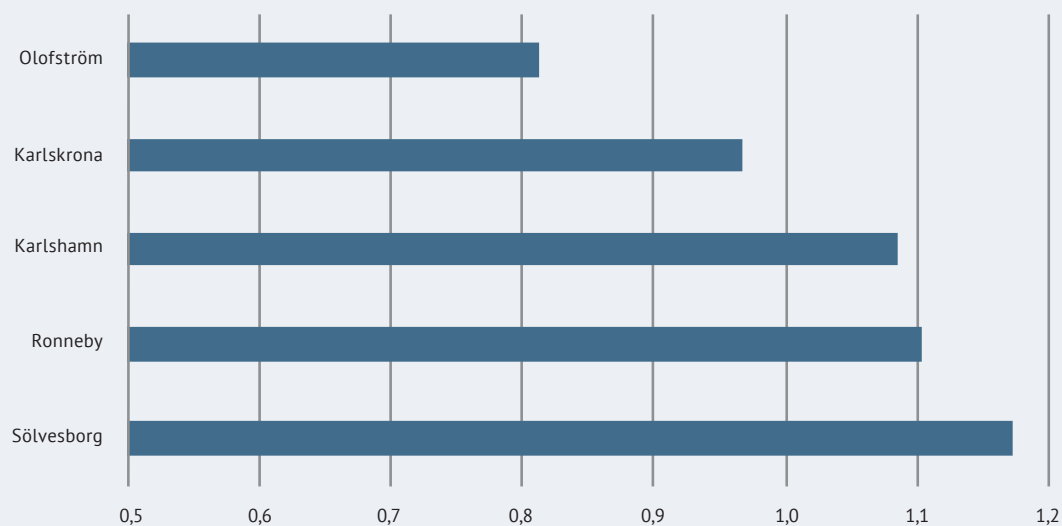
I Kronoberg och Blekinge är bilden liknande, även om relationerna tycks vara svagare. Det finns in- och utpendlingskommuner, men det finns färre utpräglade in- och utpendlingskommuner. I Kronoberg är Lessebo och Alvesta utpendlingskommuner medan Älmhult är den tydligaste inpendlingskommunen. I Blekinge är huvuddelen av kommunerna utpendlingskommuner. Endast Olofström och Karlskrona är tydliga inpendlingskommuner.

Kvot mellan natt- och dagbefolkning 2015 i Kronobergs län

Figur 2. Relation mellan natt- och dagbefolkning i kommuner i Kronobergs län 2015.

Kvot mellan natt- och dagbefolkning 2015 i Blekinge län

Figur 3. Relation mellan natt- och dagbefolkning i kommuner i Blekinge län 2015.

I **APPENDIX** redovisar vi pendlingsdata på kommunnivå per län.

Varje tabell redovisar fem olika mått:

- 1 Antalet personer som pendlar in till kommunen
- 2 Antalet personer som pendlar ut från kommunen
- 3 Antalet personer som bor och jobbar i kommunen
- 4 Inpendling i relation till antalet personer som bor och jobbar i kommunen
- 5 Utpendling i relation till antalet personer som bor och jobbar i kommunen.

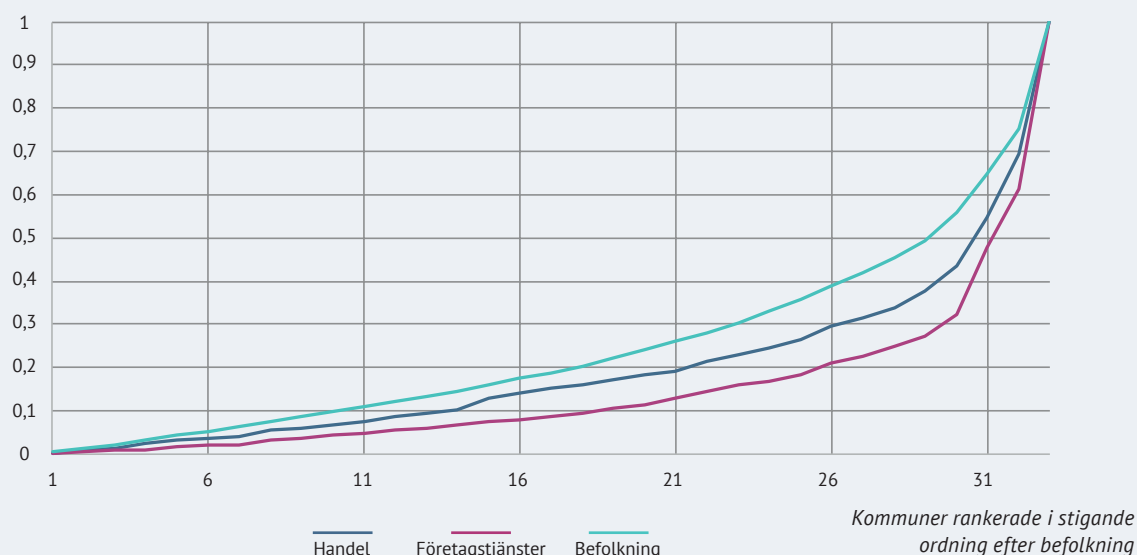
I **VARJE TABELL** är kommunerna rangordnade i fallande ordning efter storleksordningen på antalet personer som bor och jobbar i kommunen. Tanken med dessa tabeller är att belysa den faktiska pendlingen. Pendlingen kan i praktiken vara stor även om total dagbefolkning är lika stor som nattbefolkning.

SOM FRAMGÅR AV TABELLEN är flödena av personer över kommungränserna i varje län betydande. Ljungby är ett bra exempel. I Figur 2 framgår att Ljungbys natt- och dagbefolkning är i princip lika stora. Betyder detta att Ljungby har få kopplingar till andra kommuner genom arbetsmarknaden? I Appendix 1 framgår att svaret på denna fråga är nej. Sammanlagt pendlar över 4000 personer in till eller ut från Ljungby, motsvarande 36% av antalet människor som både bor och jobbar i Ljungby. Det är också värt att notera att typiska utpendlingskommuner som Vellinge och Kävlinge har en utpendling som till antalet personer är mer än dubbelt så stort som antalet personer som både bor och jobbar i kommunen. Slutsatsen är att nätverken mellan kommuner i alla tre län som bygger på arbetspendling är betydande, och större än vad man kan förvänta sig genom att endast studera relationen mellan natt- och dagbefolkning.

SLUTLIGEN STUDERAR VI näringslivsstruktur och hur förekomst av sysselsättning i olika sektorer följer befolkningsstorlek. I ett första steg tittar vi på hur sysselsättning i två branscher, handel och företagstjänster, följer befolkningsunderlagen i kommunerna i de tre olika länen. Dessa två sektorer förknippas ofta med hög sysselsättning och det är dessutom branscher som har tydlig koppling till lokalt marknadsunderlag. För det första rangordnar vi alla kommuner i ett län efter befolkningsstorlek (stigande ordning). Därefter beräknar vi den kumulativa befolkningsandelen. Detta är den gröna kurvan i varje figur. Sedan beräknar vi på samma sätt kumulativ sysselsättningsandel i varje bransch, dvs. handel (blå linje) och företagstjänster (röd linje). Om sysselsättningen i branscherna är direkt kopplade till befolkningsunderlaget i kommunerna kommer linjerna för branscher att följa linjerna för befolkning. Om de inte är förknippade med befolkningsunderlaget kommer de att avvika från befolkningslinjen. Ligger de under befolkningslinjen betyder det att mindre kommuners sysselsättningsandel är mindre relativt befolkning, och branscherna är då koncentrerade till de större kommunerna. Figur 4 redovisar resultatet för Skåne län.

Koncentration av handel och företagstjänster relativt befolkning 2015 Skåne län

Kumulativ sysselsättningsandel
(%)

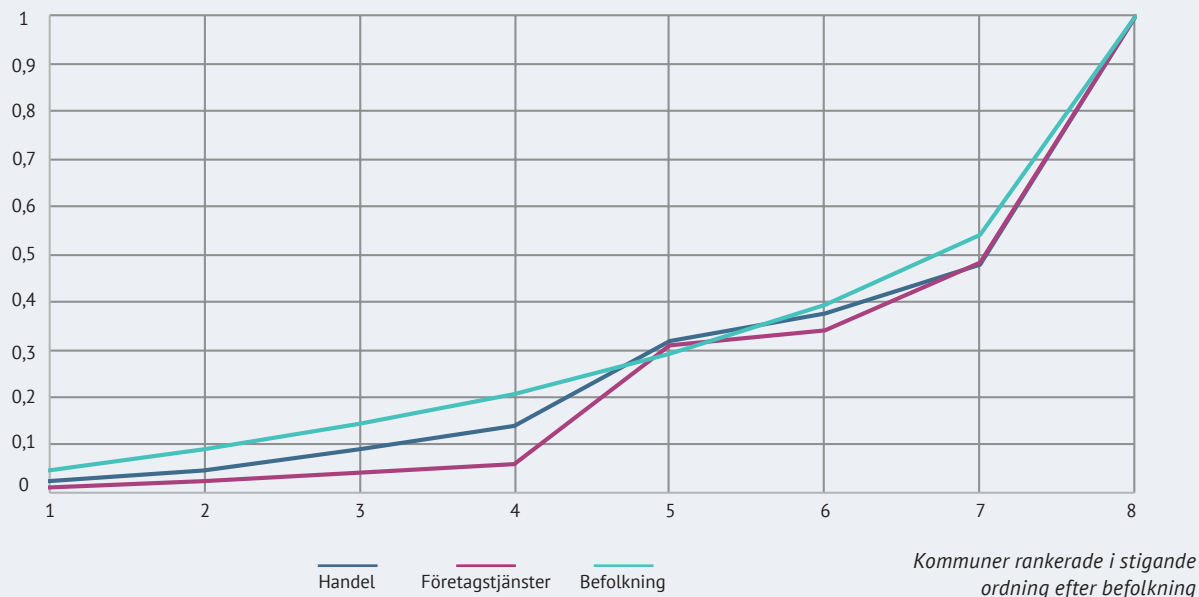
Figur 4. Sysselsättningsandel i handel och företagstjänster relativt befolkning, Skåne län 2015.

Figuren visar att kurvorna för handel och företagstjänster ligger under befolkningskurvan. Detta betyder att de mindre kommunerna i Skåne län har mindre sysselsättningsandel i dessa branscher än vad man kan förvänta sig givet deras befolkningsandel. Jobben inom handel och företagstjänster koncentreras istället till de större städerna. Detta innebär också att konsumenter - såväl företag som individer - får söka sig till de större städerna för att hitta det bredaste utbudet av handel och företagstjänster.

I Kronoberg (Figur 5) och Blekinge (Figur 6) är bilden liknande även om koncentrationen till de största städerna är betydligt mindre. Detta kan förklaras av att Kronoberg och Blekinge saknar en storstad av Malmö eller Lunds storlek.

Koncentration av handel och företagstjänster relativt befolkning 2015 Kronobergs län

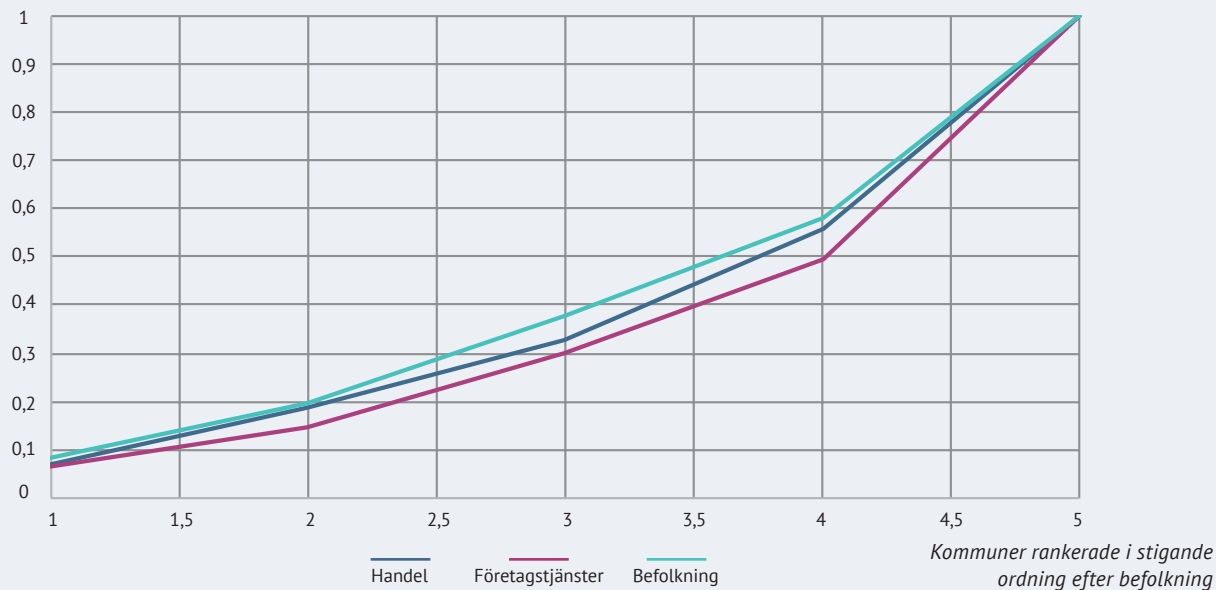
Kumulativ sysselsättningsandel
(%)

Figur 5. Sysselsättningsandel i handel och företagstjänster relativt befolkning, Kronobergs län 2015.

Koncentration av handel och företagstjänster relativt befolkning 2015 Blekinge län

Kumulativ sysselsättningsandel
(%)

Figur 6. Sysselsättningsandel i handel och företagstjänster relativt befolkning, Blekinge län 2015.

DET ÄR VIKTIGT att notera att även om Figur 4-6 ger en traditionell bild av att mycket av handel och företagstjänster koncentreras till större städer betyder inte det att mindre kommuner missgynnas. Den bild som tecknas av figurerna kan också ses som en indikation på ömsesidiga positiva beroenden. Mindre kommuner runt en stor stad skapar ett marknadsunderlag för företagen i staden som är större än vad den annars skulle varit. På detta sätt växer variationsrikedomen i branschen med flera olika specialistbutiker och företagstjänster. Innebörden är att ett företag i t.ex. Lomma eller Staffanstorp kan få tillgång till tjänster som stödjer dess verksamhet som de inte skulle ha haft om inte Malmö/Lund fanns i närheten. På så sätt kan attraktiviteten att lokalisera verksamhet i Staffanstorp öka.

I **FÖREGÅENDE KAPITEL** diskuterade vi nätverk mellan kommuner som ett möjligt sätt att substituera för en större förtätning, men att detta kräver att kommunerna är tillräckligt väl sammankopplade och att de lyckas identifiera och utnyttja sina komparativa fördelar. Vi har redan påvisat tydliga sammankopplingar i alla tre län genom natt- och dagbefolkning samt pendling. Vi har också påvisat att sektorer som handel och företagstjänster uppvisar en koncentration till större städer i varje län. Låt oss nu titta närmare på förutsättningar för att identifiera och dra nytta av komparativa fördelar i kommunerna.

FÖR DETTA ÄNDAMÅL beräknar vi så kallade "lokaliseringkvoter" för breda branschgrupper för varje kommun per län. Om en kommun är specialiserad i en viss branschgrupp är detta en signal att kommunen har någon form av fördel för just denna branschgrupp. Lokaliseringskvoten relaterar en kommuns andel av länets sysselsättning i en bransch till kommunens andel av länets totala sysselsättning. Om lokaliseringkvoten är mindre än 100 är innebörden att kommunen har en relativt låg andel av en bransch, och kan därför antas inte ha någon komparativ fördel i den branschen. Om lokaliseringkvoten överstiger 100 har kommunen en relativt stor andel av länets sysselsättning i en bransch, vilket kan tolkas som att kommunen sannolikt har någon form av fördel vad gäller sysselsättning i den branschen. Tabellerna med resultaten redovisas i Appendix 2.

DET ÄR TYDLIGT från tabellerna att även om vissa branscher har en tendens att koncentreras till storstäderna kan man identifiera flera mindre kommuner som att döma av lokaliseringkvoter uppvisar någon form av fördel i vissa branscher. I tabellerna har vi tittat på nio breda branschaggregat:

- 1 Handel
- 2 Hotell och restaurang
- 3 Företagstjänster
- 4 Kulturella, personliga och andra former av tjänster
- 5 Jordbruk
- 6 Tillverkning och utvinning
- 7 Energi
- 8 Bygg
- 9 Transport

Lokaliseringskvoter är inte ett perfekt mått på komparativa fördelar, men det illustrerar ändå tydliga komplementariteter i näringslivsstrukturerna mellan kommunerna i vart och ett av de tre länen. Detta ger i sin tur en utgångspunkt för att arbeta strategiskt över kommungränser att bygga nätverk och aktivt försöka utnyttja och dra på respektive kommuns styrkor och fördelar.

4

FÖRTÄTNING OCH REGIONALA UTVECKLINGSTRATEGIER

DE FÖREGÅENDE KAPITLEN ger en översikt av forskning och statistik om förtätning och regional utveckling. På många vis ställer en sådan här rapport mer frågor än vad den levererar svar, men vi tror och hoppas att det kan finnas ett värde i det. I detta avslutande kapitel har vi därför samlat en lista med frågor som är särskilt relevanta att förhålla sig till i lokalt och regionalt utvecklingsarbete i en ojämn ekonomisk geografi.

1. Hur sitter regionen ihop?

ÖKAD MOBILITET och förbättrade transportsystem mellan städer och mindre orter innebär att lokal tillväxt i stor utsträckning drivs av omgivningsfaktorer. Det finns ett betydande ekonomiskt samspel mellan stad och land. Detta innebär att vad som händer i till exempel Helsingborg, Kristianstad eller Malmö är väsentligt även för befolkning och näringsliv i små omkringliggande orter, platser och kommuner.

I PRAKTIKEN är ingen kommun en ö, tvärtom sitter stora regioner redan ihop genom till exempel arbetspendling, näringsliv och turism. Vilka förbindelser finns i regionen och hur ser restiderna ut? Hur ser pendlingsmönstren ut? Varifrån anställer företagen sina medarbetare? I förlängningen bör man även fråga sig hur förbindelserna utanför regionen ser ut. Precis som smarta städer samlar data för att få en bättre förståelse av staden måste också smarta regioner ut-

veckla sin förståelse för de mönster som uppstår genom sociala och ekonomiska aktiviteter. Detta lägger grunden för ett lärande och datadrivet regionalt utvecklingsarbete i vilket policyinitiativ kan följas upp och utvärderas. En central fråga borde vara hur regionen växer och integreras över tid.

2. Komparativa fördelar och absoluta svagheter?

VILKEN ÄR PLATSENS eller kommunens komparativa fördel i regionen? En stor koncentration av företag och arbetstillfällen? Attraktiva boendemiljöer? Ett lärosäte? Genom att identifiera och koordinera komparativa styrkor inom regionen kan olika platser utvecklas för att utveckla sin styrka så att den regionala helheten blir större än summan av de olika delarna. Samtidigt är det viktigt att identifiera en plats absoluta svagheter, alltså inte svagheter relativt den omgivande regionen utan vad platsen saknar i termer av jobb- och konsumtionsmotivet för att attrahera nya människor och företag. Genom att lägga ihop de komparativa fördelarna och de absoluta svagheter för en region blir det enklare att kartlägga utvecklingsbehoven.

TILL SIST HANDLAR detta om att de olika platserna inom en region tillsammans ska kunna erbjuda ett diversifierat utbud av dagligvaruhandel, hotell och restaurang, rekreation, turism, boendemiljöer och jobb. Det gör den regionala helheten större än summan av de olika delarna. Om regionens olika delar å andra sidan är kopior av varandra riskerar helheten att bli mindre än summan av delarna eftersom de konkurrerar blint med varandra.

3. Plats eller person? Närhet eller nätverk?

DET ÄR VIKTIGT att skilja på olika typer av policyinitiativ. Till att börja med är det relevant att fråga sig om ett policyinitiativ inriktar sig mot platser eller personer. Genomgången av förtätningens drivkrafter och effekter pekar på att mycket handlar om sociala och ekonomiska aktiviteter som är lokala men inte nödvändigtvis platsberoende. Vidare bör man skilja på policyinitiativ som riktar sig till lokala interaktioner mellan människor och policy för nätverk på distans.⁴⁴ Lokala interaktioner är ofta ostrukturerade, spontana och organiserar i hög grad sig själva, medan distansinteraktioner som arbetspendling eller kompetensutbyte kräver mer struktur. Det ställer alltså väldigt olika krav på policyarbetet beroende på vad man faktiskt vill uppnå.

4. Samarbete eller slå ihop?

ATT TA TILL VARA PÅ komparativa fördelar och utveckla policy kräver att lokala beslutsprocesser och strategiskt arbete internaliserar de ömsesidiga beroenden som finns mellan en regions olika delar. Det handlar om att arbeta som om man sitter ihop för att uppnå en integrerad region med kompletterande delar. I vardagen sitter många kommuner redan ihop genom människors rörelser över kommungränser, men i politiken behandlas de allt för ofta som åtskilda.

⁽⁴⁴⁾ Wernberg, J., Andersson, M. (2016) "State of the Digital Region 2016: Cities Connecting the Digital Economy in the Baltic Sea Region", Top of Digital Europe

FÖR VISSA POLICYOMRÅDEN som turism eller näringslivsutveckling är det möjligt att koordinera arbetet mellan kommuner eller att inrätta gemensamma funktioner för offentliga tjänster. För andra policyområden, som skolan, krävs det sannolikt mer än koordinering. I förlängningen måste man ställa sig frågan om vilka delar av den lokala politiken som förvaltas bättre på en mellankommunal nivå och vilka förutsättningar det skapar för kommunsammanslagningar. Den lokala politiken måste återspegla den regionala verkligheten. Frågan är inte om man ska samarbeta eller ej, utan om det handlar om samarbete eller sammanslagningar. Ska exempelvis Skåne ha 33 eller 3 kommuner år 2030?

5. Lokalt ledarskap för 2020-talet

I EN VÄRLD som samtidigt blir både mer global och mer regional, eller platt och spikig, förändras förutsättningarna för den lokala och regionala politiken. Det föranleder två konkreta utmaningar.

TILL ATT BÖRJA MED ökar behovet av att regionalisera en del politik som tidigare varit nationell. I takt med att nationell statistik blir sämre på att beskriva regional utveckling blir också nationella politikåtgärder sämre på att bemöta regionala utmaningar. Det behövs helt enkelt större variation i politiken för att bemöta och främja regional utveckling beroende på lokala förutsättningar.

FÖR DET ANDRA ställs nya krav på initiativ från lokala och regionala beslutsfattare. I boken "The Metropolitan Revolution" beskriver författarna hur amerikanska borgmästare och delstater började ta egna initiativ efter finanskrisen, istället för att invänta och följa initiativ från den federala regeringen.⁴⁵ Ett tydligt exempel på detta kom under våren 2017 när USA:s president Donald Trump beslutade att lämna det s.k. Parisavtalet för klimatpolitik och en stor ansamling borgmästare, guvernörer, universitetsrektorer och företagsledare ansökte om att skriva under avtalet oberoende av USA:s utträde.⁴⁶ Lokalt ledarskap blir allt mindre underordnat det nationella. Det beror inte på att de står i konflikt med varandra, utan att kraven på det lokala ledarskapet förändras och i många avseenden växer. Att vara borgmästare, vare sig det är i en småstad eller en storstad, är både ett framtidsjobb och en imponerande utmaning.

REGIONER OCH DET REGIONALA perspektivet kommer bara att bli viktigare i framtiden, både nationellt och globalt. Därför spelar det verkligen roll hur olika regioner utvecklas, och vad som görs för att främja den utvecklingen.

⁽⁴⁵⁾ Katz, B., & Bradley, J. (2013). *The metropolitan revolution: How cities and metros are fixing our broken politics and fragile economy*. Brookings Institution Press.

⁽⁴⁶⁾ New York Times: <https://www.nytimes.com/2017/06/01/climate/american-cities-climate-standards.html?smid=fb-nytimes&smtyp=cur>

APPENDIX 1

Pendling per kommun

Skåne län 2015

	Inpendlare över kommungräns	Utpendlare över kommungräns	Bor och arbetar i kommunen	Inpendling andel	Utpendling andel
1280 Malmö	65 255	33 079	104 963	0,62	0,32
1283 Helsingborg	23 844	16 917	45 157	0,53	0,37
1281 Lund	36 890	20 809	32 058	1,15	0,65
1290 Kristianstad	9 173	7 922	29 401	0,31	0,27
1293 Hässleholm	5 275	7 157	16 106	0,33	0,44
1292 Ängelholm	6 468	8 506	11 268	0,57	0,75
1287 Trelleborg	3 671	9 528	10 243	0,36	0,93
1282 Landskrona	6 488	8 196	9 989	0,65	0,82
1286 Ystad	4 374	5 119	8 697	0,50	0,59
1285 Eslöv	4 417	8 454	6 845	0,65	1,24
1284 Höganäs	2 659	5 660	5 868	0,45	0,96
1291 Simrishamn	1 722	2 532	5 825	0,30	0,43
1233 Vellinge	3 631	10 868	5 126	0,71	2,12
1261 Kävlinge	3 592	10 189	4 532	0,79	2,25
1265 Sjöbo	2 069	4 890	4 192	0,49	1,17
1278 Båstad	2 659	2 598	3 978	0,67	0,65
1276 Klippan	2 095	3 816	3 768	0,56	1,01
1266 Hörby	1 833	3 788	3 597	0,51	1,05
1270 Tomelilla	2 006	2 885	3 258	0,62	0,89
1267 Höör	1 882	4 529	3 237	0,58	1,40
1273 Osby	1 397	2 661	3 227	0,43	0,82
1256 Östra Göinge	1 529	3 002	3 145	0,49	0,95
1263 Svedala	4 178	7 151	2 869	1,46	2,49
1264 Skurup	1 683	4 359	2 815	0,60	1,55
1230 Staffanstorps	3 768	8 324	2 673	1,41	3,11
1277 Åstorp	3 227	4 041	2 628	1,23	1,54
1272 Bromölla	1 755	2 902	2 618	0,67	1,11
1260 Bjuv	2 571	3 987	2 604	0,99	1,53
1262 Lomma	3 498	8 344	2 524	1,39	3,31
1257 Örskälljunga	1 374	1 881	2 483	0,55	0,76
1214 Svalöv	1 493	4 152	2 356	0,63	1,76
1231 Burlöv	6 127	5 454	1 938	3,16	2,81
1275 Perstorp	1 513	1 248	1 718	0,88	0,73

Kronobergs län 2015

	Inpendlare över kommungräns	Utpendlare över kommungräns	Bor och arbetar i kommunen	Inpendling andel	Utpendling andel
0780 Växjö	10 128	6 809	35 861	0,28	0,19
0781 Ljungby	2 126	2 135	11 681	0,18	0,18
0765 Älmhult	3 967	1 365	6 594	0,60	0,21
0764 Alvesta	2 548	3 952	5 198	0,49	0,76
0763 Tingsryd	1 462	1 654	3 982	0,37	0,42
0767 Markaryd	1 801	1 042	3 302	0,55	0,32
0760 Uppvidinge	1 415	1 101	3 288	0,43	0,33
0761 Lessebo	798	1 678	1 822	0,44	0,92

Blekinge län 2015

	Inpendlare över kommungräns	Utpendlare över kommungräns	Bor och arbetar i kommunen	Inpendling andel	Utpendling andel
1080 Karlskrona	5 194	4 163	25 751	0,20	0,16
1082 Karlshamn	2 962	4 094	10 139	0,29	0,40
1081 Ronneby	2 789	3 941	8 218	0,34	0,48
1083 Sölvesborg	2 009	3 157	4 629	0,43	0,68
1060 Olofström	2 721	1 392	4 381	0,62	0,32

APPENDIX 2

Lokaliseringskvoter per kommun och län

Skåne län 2015

	Handel	Hotell restaurang	Företags- tjänster	Kulturella tjänster m.m	Jordbruk	Tillverkning	Energi	Bygg	Transport
1214 Svalöv	60	80	57	96	519	81	63	136	43
1230 Staffanstorp	101	38	78	106	113	109	191	172	89
1231 Burlöv	215	45	59	93	16	176	18	159	85
1233 Vellinge	128	132	103	144	152	58	8	115	58
1256 Östra Göinge	60	53	39	94	273	216	52	138	135
1257 Örkelljunga	77	67	44	81	198	237	37	101	123
1260 Bjuv	65	22	68	58	99	318	20	124	59
1261 Kävlinge	116	117	103	106	137	71	64	152	59
1262 Lomma	103	77	104	121	122	43	34	73	33
1263 Svedala	69	90	65	78	97	142	22	112	386
1264 Skurup	78	128	85	101	227	101	43	122	163
1265 Sjöbo	85	63	52	93	489	65	78	259	59
1266 Hörby	83	76	61	97	422	124	58	147	83
1267 Höör	82	80	48	169	212	66	125	152	33
1270 Tomelilla	108	95	50	95	390	147	81	118	68
1272 Bromölla	61	69	41	85	151	302	114	110	20
1273 Osby	130	41	41	87	247	186	18	95	55
1275 Perstorp	58	60	32	67	209	435	38	93	43
1276 Klippan	68	74	56	77	232	153	87	131	173
1277 Åstorp	122	79	60	74	128	256	28	117	91
1278 Båstad	103	231	73	101	235	161	107	136	33
1280 Malmö	103	124	131	112	7	62	124	85	111
1281 Lund	94	85	130	85	40	63	76	50	44
1282 Landskrona	80	101	75	91	59	205	258	99	120
1283 Helsingborg	123	103	114	96	46	88	120	87	157
1284 Höganäs	77	124	90	124	204	182	60	121	39
1285 Eslöv	78	53	52	97	222	186	190	140	67
1286 Ystad	89	146	70	104	152	85	42	114	107
1287 Trelleborg	84	72	67	96	153	113	76	133	129
1290 Kristianstad	86	85	75	93	167	99	91	100	74
1291 Simrishamn	86	141	63	104	364	119	77	123	64
1292 Ängelholm	97	90	80	92	149	87	46	142	133
1293 Hässleholm	106	53	65	89	206	124	114	131	86

Kronobergs län 2015

	Handel	Hotell restaurang	Företags- tjänster	Kulturella tjänster m.m	Jordbruk	Tillverkning	Energi	Bygg	Transport
0760 Uppvidinge	45	40	33	61	157	235	38	116	80
0761 Lessebo	89	245	38	77	113	118	136	99	83
0763 Tingsryd	85	49	32	98	250	129	79	114	64
0764 Alvesta	73	53	40	84	163	149	131	95	169
0765 Älmhult	164	74	225	59	83	78	57	78	126
0767 Markaryd	82	65	33	66	109	234	28	127	86
0780 Växjö	108	121	108	116	57	50	111	101	101
0781 Ljungby	72	104	98	119	136	145	128	97	67

Blekinge län 2015

	Handel	Hotell restaurang	Företags- tjänster	Kulturella tjänster m.m	Jordbruk	Tillverkning	Energi	Bygg	Transport
1060 Olofström	66	65	63	56	95	285	90	39	48
1080 Karlskrona	98	100	112	107	70	64	86	84	106
1081 Ronneby	86	91	97	85	135	121	129	102	83
1082 Karlshamn	121	115	103	107	95	64	142	134	132
1083 Sölvesborg	125	124	83	126	198	103	43	168	94

STAD OCH LAND – HAND I HAND

ALLA STÄDER, ORTER OCH REGIONER har sina unika förutsättningar, möjligheter och utmaningar. Vi är vana vid att jämföra, och ställa olika variabler mot varandra, för att någonstans utse en vinnare bland de geografiska platser som bäst lyckas attrahera människor, boende, handel, arbetstillfällen och innovation. Saker som driver tillväxt får vissa platser att blomstra och andra att ställas inför en sviktande utveckling. I detta resonemang är det lätt att se de större städerna som vinnarna, landsbyggden och de mindre orterna som förlorarna. Denna polarisering som kan bli mellan stad och land riskerar att utelämna den utveckling, tillväxt och synergieffekt som samverkan kan ge. I stället för att konkurrera ska vi komplettera varandra.

GENOM RÖRLIGHET mellan orter möjliggör vi en ökad täthet och förutsättningar för en bredare marknad. Tillgången till människor är det som ytterst driver tillväxt. Fastighetsmarknaden, arbetsmarknaden och infrastrukturen har tillsammans möjlighet att bidra till ett samhälle med fler bostäder, fler platser för handel, fler arbeten och en ökad hållbarhet.

MED DEN HÄR rapporten vill Fastighetsägarna Syd bidra till att hitta modeller och verktyg som kan stödja politiker och beslutsfattare att hitta hållbara strategier för Orts- och regionutveckling. Det går att påverka utvecklingen genom samverkan och smarta, lokala strategier som är unika utifrån varje kommuns karaktär. Vi vill även visa vilken roll fastighetsföretagen har i denna utvecklingsprocess. Fastighetsföretagarna är en viktig del av näringslivet och en av de aktörer som skapar möjligheter för Orts- och regionutveckling.

DENNA RAPPORT är ett steg i utvecklingen mot det vi tror är framtiden, där allas unika förutsättningar tas tillvara i en kontext som tjänar dem bäst, stad och land – hand i hand.

September 2017

Susanne Rikardsson
VD, Fastighetsägarna Syd

Anna Wiking
Näringspolitisk chef, Fastighetsägarna Syd

www.fastighetsagarna.se